AVTOSERVIS KORXONALARIDA TEXNOLOGIK POSTLARNI JOYLASHTIRISHNING XIZMAT KO‘RSATISH SAMARADORLIGIGA TA’SIRI

Abduvoyitov Javoxirbek Jamolidin o‘g‘li
“Avtomobil servisi” yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada avtoservis korxonalarida texnologik postlarni oqilona joylashtirishning xizmat ko‘rsatish samaradorligiga ta’siri tahlil qilingan. Zamonaviy servis korxonalarida avtomobillarga texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlash ishlarining sifati hamda unumdorligi ko‘p jihatdan postlarning joylashuv sxemasiga bog‘liq. Tadqiqot davomida diagnostika, texnik xizmat ko‘rsatish, joriy ta’mirlash, elektr jihozlarini ta’mirlash, shinamontaj va yuvish postlarining o‘zaro joylashuv tamoyillari o‘rganilgan. Shuningdek, texnologik jarayonlarni tashkil etishda avtomobillar oqimini optimallashtirish, ishlab chiqarish maydonlaridan samarali foydalanish va xizmat ko‘rsatish vaqtini qisqartirish masalalari yoritilgan. Olingan natijalar texnologik postlarni ilmiy asosda joylashtirish korxona rentabelligini oshirish va ishlab chiqarish samaradorligini yaxshilashga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: *Texnologik post, avtoservis, diagnostika posti, texnik xizmat ko‘rsatish, joriy ta’mirlash, ishlab chiqarish maydoni, avtomobillar oqimi, servis samaradorligi.*

Asosiy qism. Avtoservis korxonalarining samarali faoliyat yuritishi ishlab chiqarish binosi ichidagi texnologik postlarning to‘g‘ri joylashtirilishiga bevosita bog‘liq. Servis korxonasida avtomobilning harakat yo‘nalishi, texnologik operatsiyalarning ketma-ketligi va postlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ishlab chiqarish samaradorligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Agar postlar noto‘g‘ri joylashtirilsa, avtomobillarning ortiqcha harakati, navbatlarning yuzaga kelishi va ishchi vaqtining samarasiz sarflanishi kuzatiladi.

Texnologik postlarni joylashtirishda birinchi navbatda korxonaning ishlab chiqarish dasturi hisobga olinadi. Yillik xizmat ko‘rsatish hajmi, avtomobillar oqimi va bajariladigan ish turlari aniqlanib, shunga mos ravishda postlar soni va maydoni belgilanadi. Zamonaviy servis korxonalarida ishlab chiqarish jarayonlari oqim usulida tashkil etilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bunda avtomobil servis hududiga kirgandan so‘ng texnologik operatsiyalar ketma-ketligi bo‘yicha harakatlanadi va ortga qaytish holatlari minimallashtiriladi.

Texnologik jarayon odatda diagnostika postidan boshlanadi. Diagnostika natijalariga ko‘ra avtomobil qaysi postga yo‘naltirilishi aniqlanadi. Shu sababli diagnostika posti kirish zonasiga yaqin joylashtiriladi. Bu avtomobilning servis hududidagi ortiqcha harakatlarini kamaytiradi va qabul qilish jarayonini tezlashtiradi.

1-jadval

Texnologik postlarning tavsiya etilgan joylashuv ketma-ketligi

T/r	Post nomi	Joylashtirish tartibi
1	Qabul va diagnostika posti	Kirish qismida
2	TXK posti	Diagnostikadan keyin
3	Joriy ta’mirlash posti	TXK posti yonida
4	Elektr jihozlari posti	Ta’mirlash zonasida
5	Shinamontaj posti	Chiqish yo‘nalishiga yaqin
6	Yuvish posti	Yakuniy bosqich
7	Nazorat posti	Chiqish qismida

Diagnostika postidan keyin texnik xizmat ko‘rsatish postlari joylashtiriladi. Ushbu postlarda moy almashtirish, filtrlarni almashtirish, agregatlarni sozlash va boshqa profilaktik ishlar bajariladi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, servis korxonalariga murojaat qilayotgan avtomobillarning 60–70 foizida aynan texnik xizmat ko‘rsatish ishlari bajariladi. Shu sababli TXK postlari ishlab chiqarish binosining markaziy qismida joylashtiriladi.

Joriy ta’mirlash postlari texnik xizmat ko‘rsatish postlariga yaqin joylashtirilganda ishlab chiqarish samaradorligi oshadi. Chunki diagnostika jarayonida aniqlangan nosozliklarni bartaraf etish uchun avtomobilni uzoq masofaga ko‘chirish talab qilinmaydi. Natijada vaqt yo‘qotishlari kamayadi va postlar yuklamasi muvozanatlashadi.

Elektr jihozlarini ta’mirlash postlari alohida zona sifatida tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir. Zamonaviy avtomobillarda elektron boshqaruv tizimlarining ulushi ortib borayotganligi sababli elektr postlariga bo‘lgan talab ham oshmoqda. Ushbu postlarda kompyuterli diagnostika qurilmalari, multimetrlar, osiloskoplar va boshqa elektron jihozlardan foydalaniladi.

Shinamontaj postlari odatda chiqish yo‘nalishiga yaqin joylashtiriladi. Buning sababi shinalarni almashtirish va balanslash ishlari ko‘pincha yakuniy texnologik operatsiyalar qatoriga kiradi. Bunday joylashuv avtomobilning ortiqcha harakatini kamaytiradi va xizmat ko‘rsatish muddatini qisqartiradi.

Yuvish postlari servis korxonasining yakuniy bosqichida tashkil etiladi. Ta’mirlash va texnik xizmat ko‘rsatish ishlari tugagandan so‘ng avtomobil yuvilib, mijozga topshirishga tayyorlanadi. Yuvish postlarining chiqish qismida joylashtirilishi korxonaning umumiy texnologik oqimini yaxshilaydi.

Zamonaviy avtoservis korxonalarida texnologik postlarni joylashtirishda kompyuter dasturlaridan foydalanish keng tarqalmoqda. AutoCAD, Revit va boshqa loyihalash dasturlari yordamida ishlab chiqarish binosining bir necha variantlari modellashtiriladi va eng samarali sxema tanlanadi. Bunday yondashuv loyiha bosqichidayoq kelajakdagi muammolarni aniqlash imkonini beradi.

Postlarni joylashtirishda mehnat xavfsizligi talablari ham hisobga olinishi kerak. Postlar orasidagi masofa texnologik me’yorlarga mos bo‘lishi, evakuatsiya yo‘llari ochiq qolishi va jihozlarga xizmat ko‘rsatish uchun yetarli joy ajratilishi lozim. Ayniqsa ko‘targichlar va diagnostika stendlari o‘rnatiladigan postlarda xavfsizlik talablari yuqori darajada ta’minlanadi.

Xulosa. Avtoservis korxonalarida texnologik postlarni oqilona joylashtirish xizmat ko‘rsatish samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Diagnostika, texnik xizmat ko‘rsatish, ta’mirlash, elektr jihozlari, shinamontaj va yuvish postlarini texnologik ketma-ketlik asosida joylashtirish avtomobillarning ichki harakat masofasini qisqartiradi, xizmat ko‘rsatish muddatini kamaytiradi va ishlab chiqarish quvvatini oshiradi. Zamonaviy loyihalash dasturlari va ilmiy asoslangan rejalashtirish usullaridan foydalanish servis korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Ilmiy rahbar: S.S. Ulkanov

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Musajonov M.Z. Avtomobillar texnik ekspluatatsiyasi. – Toshkent, 2018.
2. Musajonov M.Z. Avtoservis korxonalarini loyihalash asoslari. – Toshkent, 2017.
3. Napolskiy G.M. Texnologicheskoye proyektirovaniye avtoservisnyx predpriyatiy. – Moskva, 2016.
4. Pugin A.V. Avtoservis texnologiyasi va jihozlari. – Moskva, 2019.
5. Qudratov O.T. Transport vositalariga texnik xizmat ko‘rsatish. – Toshkent, 2020.
6. ISO 9001:2015 Quality Management Systems.
7. ISO 45001:2018 Occupational Health and Safety Management Systems.
8. Zamonaviy avtoservis texnologiyalari bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2024.